

FRANK CAPRA¹⁸⁹⁷ 1991

1922

Fultah Fisher's Boarding House

1924

kot ko-scenarist komedij Harryja Langdona: Picking Peaches; Smile Please; Shanghaied Lovers; Flickering Youth; The Cat's Meow; His New Mama; The ist 100 Years; The Luck o'the Foolish; The Hansom Cabman; All Night Long; Feet of Mud

1925

The Sea Squawk; Boobs in the Woods; His Marriage, Wow; Plain Clothes; Remember When?; Horace Greely, jr.; The White Wing's Bride; Lucky Stars; There He Goes; Saturday Afternoon

1926

Fiddlesticks; The Soldier Man; Tramp, Tramp, Tramp (ko-režiser brez avtorstva); THE STRONG MAN (plus ko-sc)

1927

LONG PANTS; FOR THE LOVE OF MIKE

1928

THAT CERTAIN THING; SO THIS IS LOVE; THE MATINEE IDOL; THE WAY OF THE STRONG; SAY IT WITH SABLES (ko-avtor zgodbe); SUBMARINE; THE POWER OF THE PRESS; THE SWIM PRINCESS; THE BURGLAR

1929

THE YOUNGER GENERATION; THE DONOVAN AFFAIR; FLIGHT (plus dialogi)

1930

LADIES OF LEISURE; RAIN OF SHINE

1931

DIRIGIBLE; THE MIRACLE WOMAN; PLATINUM BLONDE

1932

FORBIDDEN (plus sc); AMERICAN MADNESS

1933

THE BITTER TEA OF GENERAL YEN; LADY FOR A DAY

1934

IT HAPPENED ONE NIGHT; BROADWAY BILL

1936

MR. DEEDS GOES TO TOWN

1937

LOST HORIZON

1938

YOU CAN'T TAKE IT WITH YOU

1939

MR. SMITH GOES TO WASHINGTON

1941

MEET JOHN DOE

1942

ARSENIC AND OLD LACE; WHY WE FIGHT (PART 1): PRELUDE TO WAR

1943

WHY WE FIGHT (PART 2): THE NAZIS STRIKE (ko-režiral); WHY WE FIGHT (PART 3): DIVIDE AND CONQUER (ko-režiral); Why We Fight (Part 4): The Battle of Britain (le prod)

1944

The Negro Soldier (le prod); Why We Fight (Part 5): The Battle of Russia (le prod); WHY WE FIGHT (PART 6): THE BATTLE OF CHINA (ko-režiral); TUNISIAN VICTORY (ko-režiral); Know Your Ally: Britain (le prod)

FRANKIE VOICE

Frank Capra je bil ekscentrik par excellence. Prvič, pred malo manj kot devetdesetimi leti je s Sicilije priemigriral v Ameriko, toda nikoli ni posnel nobenega gangsterskega filma. Drugič, pred tridesetimi leti je posnel svoj zadnji film **Pocketful of Miracles** in potem sveta ni več gnjavil s kakim klinično-avtističnim auteurizmom: remake svojega prvega velikega uspeha **Lady for a Day** (1933), nagrajenega z nominacijo za Oskarja, je razumel kot slovo — v Franciji so se takrat itak pojavili auteurji, ki niso vedeli, kaj bi počeli z njegovimi filmi, zato je bilo nesmiselno, da jim pušča ključ. Če bi snemal gangsterske filme, bi se rimal drugače. In tretjič, pred dvajsetimi leti je priobčil slovito avtobiografijo z naslovom **The Name Above the Title** (ali po naše *Ime nad naslovom filma*): Frank Capra je bil auteur (se spomnite izrazov kot, denimo, *capraesken* ali pa *Capracorn*?), še preden so filmarji to besedo znali izgovoriti, ali rečeno lepše, Capra je bil auteur, ko se to še ni opazilo — ko je to lahko opazil vsak, Capra pač ni hotel biti tam. Le zakaj ni posnel **Botra**, gangsterski film? In le zakaj bi ga, saj jih tudi v depresivno-recesivnih tridesetih, ko so gangsterji v filmih tipa **Public Enemy**, **Scarface** in **Little Caesar** ameriški sen osvajali brez besed, ni — a je kljub temu postal kralj teh istih tridesetih. Pitch njegovega auteurizma je čisti high-concept: *ameriški sen je mogoče zgrabit* le z besedo. Zgrabite njegovo besedo: »Preprost poštenjak, ki ga v kot stisnejo grabežljivi goljufi, lahko, če to pač hoče, seže po svojih božjih darovih in s potrebnim prgiščem poguma, duha in ljubezni premaga svoje okolje.« Toda pravi božji dar, s katerim si je mogoče prisvojiti *American Dream*, pa je prav zvok, glas, beseda: »Diplomiral sem iz kemije, zato sem vedel vse o zvoku, predvsem o fiziki zvoka. Lahko sem se meril z inženirji zvoka, zato mi niso mogli ukazovati... In zvok v filmu sem začel dojemati kot nov

1945

Why We Fight (Part 7): War Comes to America (le prod); Know Your Enemy: Japan (le prod); 2 DOWN, 1 TO GO

1946

IT'S A WONDERFUL LIFE (ko-sc)

1948

STATE OF THE UNION

1950

Westward the Woman (le zgodba); RIDING HIGH

1951

HERE COMES THE GROOM

1956

BELL SYSTEM SCIENCE SERIES NUMBERS (1 do 4)

1957

HEMO THE MAGNIFICENT (plus sc); THE STRANGE CASE OF THE COSMIC RAYS (plus ko-sc)

1958

THE UNCHAINED GODDESS (plus ko-sc)

1959

A HOLE IN THE HEAD

1961

POCKETFUL OF MIRACLES

prefinjen pripomoček, ne pa kot pomanjkljivost. V filmih **American Madness**, **Mr. Deeds Goes to Town**, **You Can't Take It With You**, **Mr. Smith Goes to Washington**, **Meet John Doe** in **State of the Union**, v tem svojem dekado in pol dolgem epopejsko-progresivnem osvajanju ameriškega sna, je postala prav govornjena beseda tisto, za kar se velja boriti — le z govorno besedo je mogoče razkrinkati skorumpiranost politike, sofizem mikro-fašizma, popačenost korporativizma in laž populizma. Ko gospod Deeds po dolgi tišini spet spregovori, pomeni, da družba spet funkcioniira; ko gospod Smith začne s svojim govorom, s katerim bo vzpostavil stik s socialno bazo ameriškega sna, je jasno, da ga ne bo mogel nihče prekiniti; gospod Matthews v filmu **State of the Union** pa svojo politično izkrivljenost, vključno z ljubeznijo do svoje družice, izpove prek televizijskega zaslona. In težko bi rekli, da Gary Cooper, Jean Arthur, Barbara Stanwyck in James Stewart niso imeli zvočnega glasu, glasu, s katerim bi lahko vladali galaksijam. In potem — **Zgodilo se je neke noči**. V resnici pa je bil lep sončen dan. In uredniki Ekrana, zbrani za zadnjim poletnim omizjem, smo tuhtali, kateri je najstarejši, še živeči filmski režiser. Mogočno smo, enotni kot nikoli, kriknili — Frank Capra iz Palm Springsa. Potem smo šli vsak v svoj Palm Springs. A tja nismo nikoli prišli, prej, že čez nekaj ur, so na liniji običajnih osumljencev zacingljali telefoni z resonančnimi besedami: »Frank Capra je umrl. Mi smo ga ubili.« Prvi filmar, ki je živel z besedo in od besede tudi umrl. Silvan Furlan je skesano izdaval: »Marčelo, tega ne smemo več.« Dolgo časa smo razmišljali, kje za vraga je med tistim našim zadnjim poletnim omizjem sedel Frank Capra, ker smo pač že navajeni, da — bolj ko govorimo drug o drugem, bolj mrtvi smo.

MARCEL ŠTEFANČIČ, jr.